

Manuel Mujica Lainez: Bomarzo. Uit het Spaans vertaald door Adri Boon. Met een voorwoord van Hella S. Haasse. Menken Kasander & Wigman, 799 blz. f 75,—

Michiel Koolbergen: Het laatste geheim van Bomarzo. Menken Kasander & Wigman, 296 blz. f 54,50

Ger Groot

Ook Haasse ziet de beelden van Bomarzo als een spel met bestaande gestalten, vormen en figuren. Ze zoekt de oorsprong daarvan echter niet in de hoofde iconografie en ridderliteratuur, maar in de volkstradities en oude, nog in de Etruskische cultuur wortelende gebruiken en archetypen van Latium, de streek waarin Bomarzo gelegen is. En, wat belangrijker is, het 'spel' dat daarmee gespeeld wordt is niet de for-

'De muil', in de tuin van Bomarzo Illustraties uit Michiel Koolbergen, 'Het laatste geheim van Bomarzo'

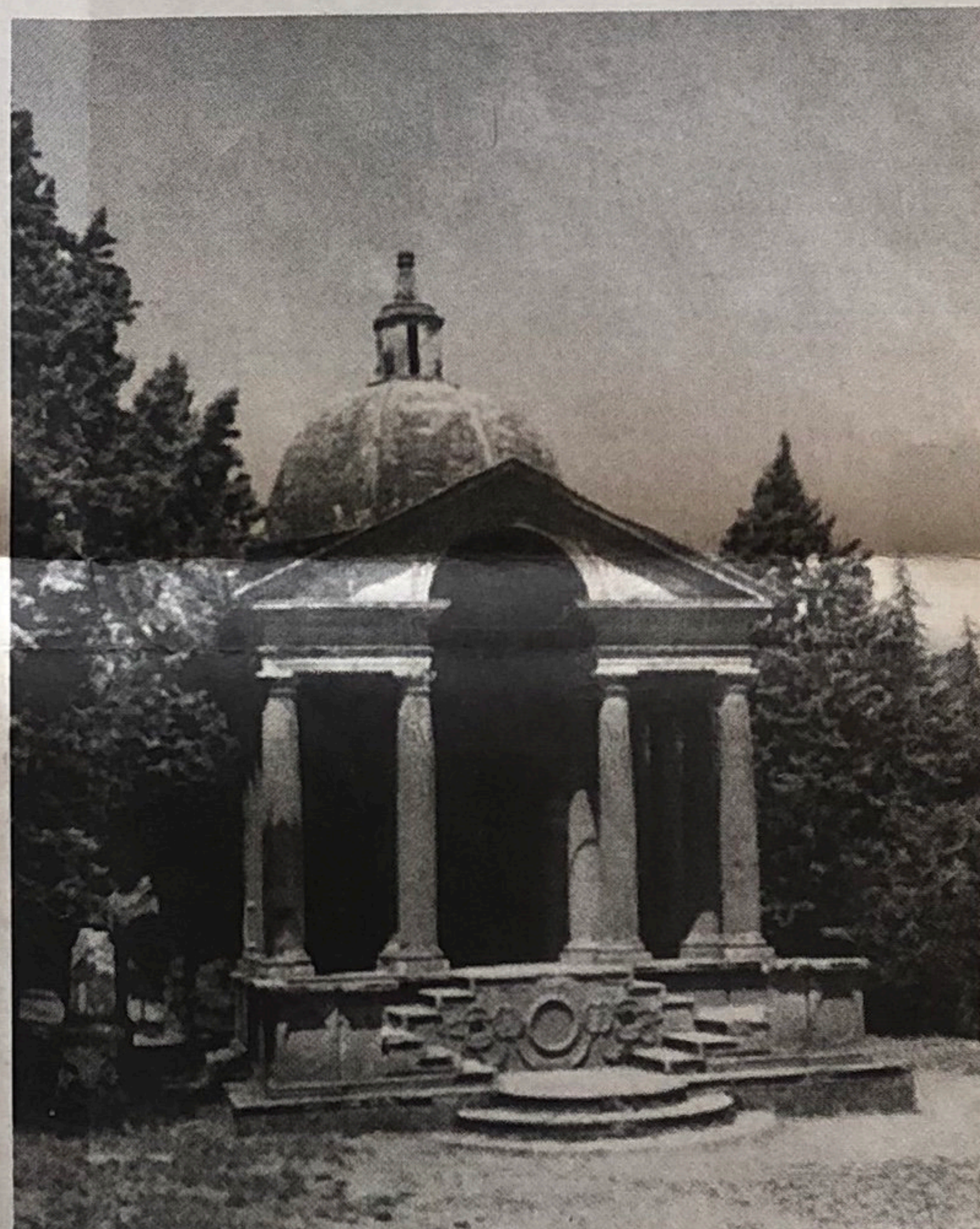
De beeldentuin van Bomarzo

Nimfen veranderen in (Bomarzo?)bomen Houtsnede uit 1499

Niet als Koolbergen wijst Mujica Lainez in dit boek Vicino Orsini als *autor intellectus* van de tuin van Bomarzo aan, maar net als Haasse houdt hij vast aan een 'monsterlijke' interpretatie, en ook hij zoekt de oorsprong daarvan in een lichamelijke misvorming van zijn hoofdpersoon. Vicino is geen éénogo maar een bochelaar, en daarmee van jongs af aan de *risée* van adellijk Italië en de schande van zijn familie. Mujica Lainez tovert zelfs een portret van deze Vicino te voorschijn: het schilderij van Lorenzo Lotto dat als 'Portret van een jongeman in zijn studeerkamer' nu in de Venetiaanse Gallerie dell'Accademia hangt. Weliswaar is daarop geen bochel te

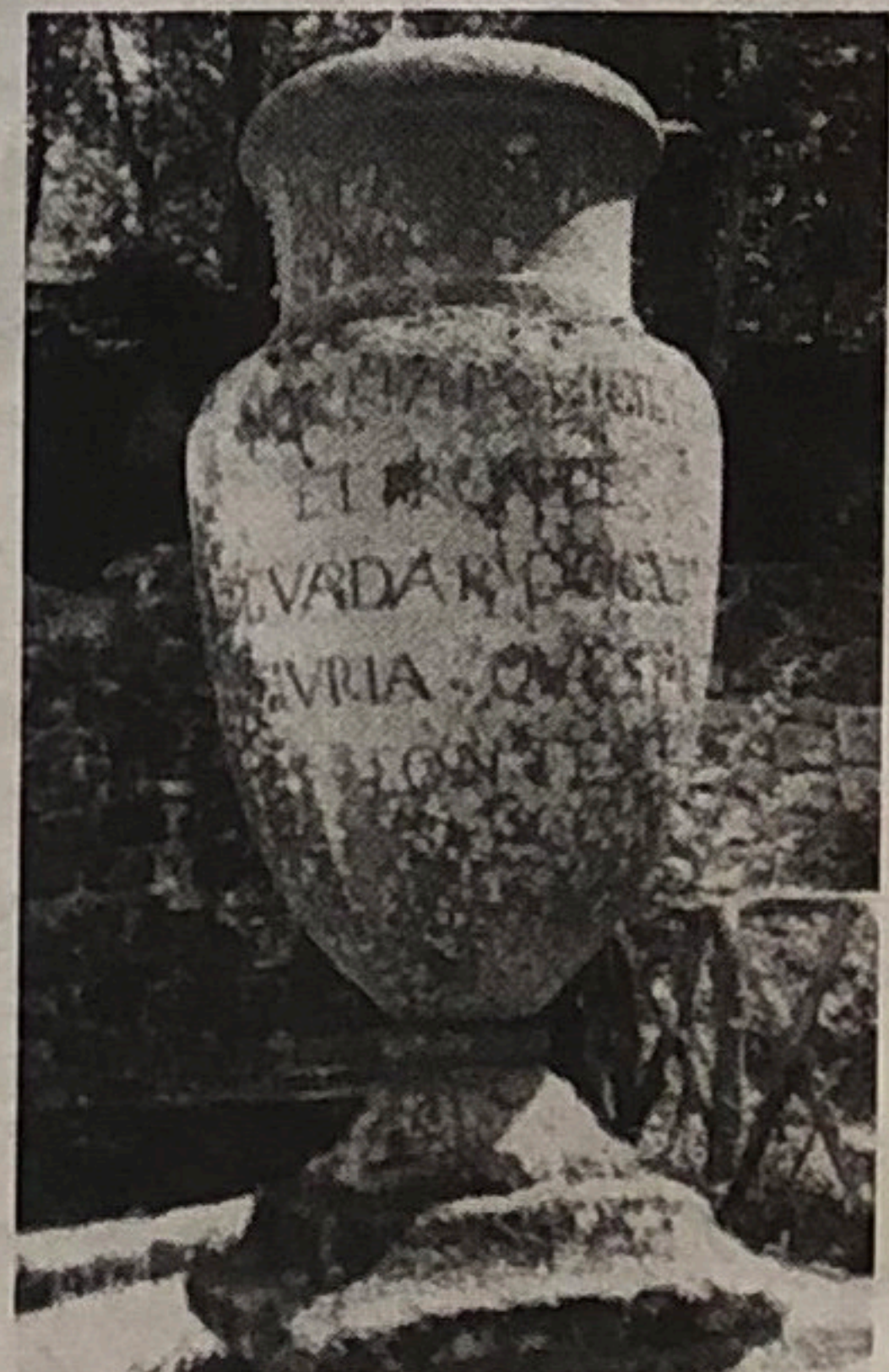
Of Mujica Lainez dat helemaal serieus bedoelde is, net als bij zijn identificatie van het schilderij van Lorenzo Lotto, niet erg duidelijk. Ook buiten zijn boek om schijnt

Kleine tempel in Bomarzo

Het monsterlijke van de beeldentuin vormt ook voor hem weliswaar een pendant van het misvormde lichaam van de bedenker ervan, maar heeft tegelijk een meer directe en betekenisvoller oorzaak. Het ligt in Vicino's behoefte zijn eigen adellijke legitimiteit veilig te stellen, en dat betekent: de directe band tussen zijn geslacht en de *grond* van Bomarzo te benaakken. Daarom laat Vicino de beelden uithakken uit de formaties die al eeuwen duurden voor Bomarzo behoren, en waartot de rots van Bomarzo behoren, en waartot de half-vertrouwde, half-*unheimliche* in hij de half-vertrouwde, half-*unheimliche* krachten van de oeroude bodem bespeurt.

Wees Hassse al op de archaische gebruiken en rituelen van het Etruskische Latium, Mujica Lainez geeft ook een verklaring voor Vicino's gehechtheid aan de bodem met zijn onheilgeuke geheimen. Die band is de laatste verdedigingslinie van een adel die zijn overwicht steeds verder verbrokkelen tegenover dat van de

Vaas met inscriptie

Of het biografisch en iconografisch allemaal klopt wat Mujica Lainez vertelt is uiteindelijk niet erg belangrijk. *Bomazo* is een in alle opzichten fantastische roman, die de wereld van de Renaissance op volstrekt overtuigende en onweerstaanbare manier werkelijkheid maakt.